

بررسی و شناسایی اشکال ژئومورفولوژیکی ناشی از ویژگیهای اکولوژیکی و فرسایش بادی در غرب

دشت لوت (شرق شهداد)

مجری: دکتر مهران مقصودی

تاریخ اجرا: ۱۳۹۱

چکیده

پوشش گیاهی نقش مهمی در تعیین دینامیک و مرفولوژی تپه‌های ماسه‌ای در محیط‌های بیابانی از طریق تأثیر روی جابجایی و به دام انداختن ماسه‌هایی که توسط بادهای حمل می‌شوند دارد، نیکا یکی از اشکال تراکمی ماسه‌های بادی می‌باشد که تحت تأثیر پوشش گیاهی و به دام انداختن ماسه‌های بادی در محیط‌های بیابانی و نیمه بیابانی به وجود می‌آید. در این پژوهش سعی شده است که به بررسی ویژگیهای اکوزئومورفولوژیکی نیکاهای گونه *Tamarix* و *Prosopis cineraria* و همچنین پیکان‌های ماسه‌ای گونه خارشتر در غرب دشت لوت پرداخته شود. تحقیق از نوع توصیفی - تحلیلی مبتنی بر روش‌های میدانی و کتابخانه‌ای است بدین صورت که پس از مشخص کردن محدوده مورد مطالعه، با استفاده از ترانسکت، نیکاهای مورد نظر مشخص و سپس به بررسی ویژگیهای مورفومتری، شناخت نوع گیاه و با نمونه برداری از آنها به گرانولومتری نمونه‌ها در آزمایشگاه پرداخته شد. نتایج نشان می‌دهد که در بین ۳۰ نمونه نیکای انتخاب شده، ۴ گونه گیاهی وجود دارند که با توجه به نوع گیاه، نیکاهای ویژگیهای مورفومتری متفاوتی دارند. نتایج حاصل از تحلیل همبستگی پارامترهای مورفومتری نیکاهای (ارتفاع تپه نیکا، ارتفاع تاج گیاه، مساحت، محیط و پهنای) نشان می‌دهد که همبستگی در رابطه با گونه‌های *Tamarix aphylla* و *Prosopis cineraria*، در سطح ۹۹ درصد معناداری و در مورد گونه‌های *Tamarix kotschy* و *Tamarix florida*، پارامترها در سطح ۹۵ و ۹۹ درصد معناداری هستند. میانگین ارتفاع نیکا در گونه *Tamarix aphylla* ۷,۸ متر و میانگین ارتفاع تاج گیاه ۱۱,۰۹ متر می‌باشد در حالی که در دیگر گونه‌های مورد مطالعه، این میانگین کمتر است. علاوه بر این از لحاظ میانگین مساحت، محیط و پهنای نیکا، بیشترین مقدار مربوط به *Tamarix aphylla* است که به ترتیب ۳۲۲,۳۹، ۶۸,۳ و ۱۸,۲۴ متر است. همچنین نتایج حاصل از گرانولومتری نشان می‌دهد که از لحاظ درشتی رسوبات، درشت دانه‌ترین رسوبات مربوط به گونه *Tamarix aphylla* بوده و دیگر گونه‌ها در جایگاه‌های بعدی قرار می‌گیرند.

علاوه بر این، بررسی ویژگیهای ژئومورفولوژیکی پیکان‌های ماسه‌ای گونه گیاهی خارشتر (*Alhagi maurorum*) در غرب دشت لوت (شرق شهداد) نشان می‌دهد که همبستگی بسیار تنگاتنگی بین طول پیکان ماسه‌ای با ارتفاع گیاه و تپه ماسه‌ای وجود دارد به طوری که در سطح ۹۹ درصد معناداری می‌باشند. همچنین نتایج حاصل از گرانولومتری ماسه‌ها نشان می‌دهند که در هر سه نمونه گرفته شده از قاعده، وسط و راس پیکان، رسوبات درشت دانه با اندازه‌های بیشتر از ۲۵۰ میکرون وجود ندارد، در بین رسوبات با اندازه ۲۵۰ میکرون ملاحظه می‌گردد که در قاعده پیکان نسبت به وسط و راس آن، رسوبات درشت دانه بیشتری وجود دارد.